

Boekaankondigingen

Altenburg & Wymenga-rapporten

Deze rapporten, waarvan de prijs bij de redactie onbekend is, zijn te bestellen via tel. 0511-474764 onder vermelding van het rapportnummer.

****S. Kolkman & M. Brongers, *De vegetatie van een aantal natuurreservaten in de omgeving van Onstwedde in 1994*, Veenwouden, 1995, 20 pag. + bijlagen en kaarten, A&W-rapport 114. Opdrachtgever Staatsbosbeheer.**

***E. A. ter Stege & E. Wymenga, *Een selectie van terreinen met bijzondere graslandplanten en -vegetaties in Zuid-Holland. Inventarisatie, bedreigingen en oplossingsrichtingen*, Veenwouden, 1995, 118 pag. + bijlage, A&W-rapport 102. Opdrachtgever provincie Zuid-Holland.**

E. Arnolds, Th.W. Kuyper & M.E. Noordeloos (red.), *Overzicht van de paddestoelen in Nederland*, Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster, 1995, 876 pag., ISBN 90-802818-1-6, f 62,50 (f 42,50 voor leden NMV), te bestellen bij H. Lammers, Hoofdstraat 92, 5706 AM Helmond. — De opvolger van de Standaardlijst van de Nederlandse paddestoelen (Arnolds, 1994). Omvat thans 3488 soorten. Voor elke soort worden de volgende gegevens gepresenteerd: wetenschappelijke en Nederlandse naam + codenummer, literatuur, verspreidingen en standplaats in Nederland, ev. Rode-Lijstgegevens, opmerkingen over variabiliteit en taxonomie.

Buro-Bakker rapporten

Deze rapporten zijn te bestellen via tel. 0592-313389. Opdrachtgever Staatsbosbeheer.

**N.J. Bakker, *Vegetatiekarteringen Hollands Noorden 1993–1994. Deel 1. Guisveld, Kalverpolder, Waterland-Oost*, Assen, 1995, 57 pag. + bijlagen en kaarten.

**N.J. Bakker, *Vegetatiekarteringen Hollands Noorden 1993–1994. Deel 2. Ham- en Crommenije, Krommenierwoudpolder, Boezem Woude, Mijzenpolder*, Assen, 1995, 54 pag. + bijlagen en kaarten.

**N.J. Bakker, *Vegetatiekarteringen Hollands Noorden 1993–1994. Deel 3. Putten van Oosterleek, De Weelen, Uiterdijken*, Assen, 1995, 55 pag. + bijlagen en kaarten.

**N.J. Bakker, *Vegetatiekarteringen Hollands Noorden 1993–1994. Deel 4. De Kogen, De Hulk, Zeevang, Braken IJsselmeerdijk, Kwadijkervlot*, Assen, 1995, 51 pag. + bijlagen en kaarten.

**N.J. Bakker, *Vegetatiekarteringen Hollands Noorden 1993–1994. Deel 5. Kleimeerploder, Abtskolk, Hazepolder*, Assen, 1995, 49 pag. + bijlagen en kaarten.

**N.J. Bakker, *Vegetatiekarteringen Hollands Noorden 1993–1994. Deel 6. Schoorlse duinen, Hargergat, Pettemer duinen, Kooibosch-Luttickduin, Korverkooi*, Assen, 1995, 84 pag. + bijlagen en kaarten.

**N.J. Bakker, *Vegetatiekarteringen van 20 natuurgebieden in de regio Hollands Noorden 1993–1994. Deel 7. Legenda en tabellen*, Assen, 1995, ongepag.

*S.D. Braaksma, *Vegetatiekundige ontwikkelingen en abiotische veranderingen binnen de Kroon's Polder op Vlieland. Een analyse van de ontwikkelingen tot op heden en een aantal mogelijke beheers-scenario's voor de toekomst*, NBLF-Friesland, 1994, 53 pag. + bijlagen. Info: 050-5204707.

H.W. ten Brinke, *Een portret van Jac.P. Thijsse*, Drempt, 1995, 54 pag., f 10, te bestellen via giro 6998734 t.n.v. H.W. ten Brinke, Drempt.

N.A. van der Cingel, *An Atlas of Orchid Pollination. European orchids*, A.A. Balkema, Rotterdam, 1995, 175 pag., f 150, ISBN 90-5410-190-3. — Het boek bestaat uit een uitvoerig algemeen deel over de bestuiving bij Europese orchideeën, en een bijzonder deel op systematische volgorde. Bij elke soort wordt de bloemorfologie vanuit het bestuivings-oogpunt beschreven (en geïllustreerd), en de waarnemingen die gedaan zijn over de bestuivers. Het boek is voorzien van 123 bijzondere kleurenfoto's, voor het merendeel met een bestuivend insect er op. Zeer interessant voor vakman en orchideeënlieffhebber.

*F. Creutzberg, J. Punselie, G.A. Roos & G.J. Welgraven (red.), *Atlas van de natuurgebieden in de gemeente Den Helder*, 3e volledig herziene druk, Gemeente Den Helder, 1995, 144 pag. Info: 0223-671200.

P.W. Evers, L. Haanstra, A. Prat & S.J. van Eeden, *Propagation and regeneration of Salix alba in vitro*, IBN Research Report 95/8, Wageningen, 1995, 57 pag., f 38, te bestellen via giro 948540 t.n.v. IBN-DLO, Wageningen.

T. van Ewijk, *Beschermde planten en dieren in Nederland. De Natuurbeschermingswet*, Kosmos, Utrecht, 1995, 142 pag., f 39,90, ISBN 90-215-2534-8. — Een boekje met heldere informatie over de Natuurbeschermingswet, en met tekst en kleurenillustraties van alle wettelijk beschermde dieren en planten.

W. Frey, J.-P. Frahm, E. Fischer & W. Lobin, *Die Moos- und Farnpflanzen Europas*, 6e editie, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, 1995, 426 pag, DM 78, ISBN 3437-30756-8. — Een zeer grondige bewerking van deel 4 van Gams' "Kleine Kryptogamenflora", de enige complete Europese Flora voor mossen, wolfsklauwen, bicsvarens, paardenstaarten en varens.

Gemeentewaterleidingen Amsterdam

Deze rapporten, waarvan de prijs bij de redactie niet bekend is, zijn te bestellen via tel. 023-5233636.

* J. Mourik, *Evaluatie van het maaibeheer in de duingraslanden van de Amsterdamse Waterleidingduinen*, Amsterdam, 1995, 78 pag.

* J.P. Smit, *Ontwikkelingen van de vegetatie op het Eiland van Rolvers. Deel 3: interpretatie van vegetatiestructuurkaarten ontwikkeld aan de hand van false-colour luchtfoto's*, Amsterdam, 1995, 37 pag. + bijlagen.

Giessen & Geurts-rapporten

Deze rapporten, waarvan de prijs bij de redactie onbekend is, zijn te bestellen via tel. 0315-640460. Opdrachtgever Staatsbosbeheer.

** A. A.M. de Goey, *Vegetatiekartering van de Staatsbosbeheerreservaten Oude Rijnstrangen en Lobberdensch Waard 1992 (Gem. Zevenaar en Duiven)*, Ulft, 1993, 197 pag.

** M. Nooren & Th. G. Giesen, *Vegetatiekartering van de Staatsbosbeheer-reservaten Banddijk Winssen en Banddijk Beuningen, 1992 (Gem. Beuningen en Druten)*, Ulft, 1994, 148 pag.

A.P. Grootjans, E. J. Lammerts & C.F. van Beusekom, *Kalkrijke duinvalleien op de Waddeneilanden. Ecologie en regeneratiemogelijkheden*, KNNV, Utrecht, 176 pag., ISBN 90-5011-084-3, te bestellen door overmaking van f 45,50 (leden) of f 50,50 (niet-leden) op giro 13028 van KNNV, Utrecht o.v.v. NB62.

* A. J. den Held, *De vegetatie van Zuid-Holland 1976–1991. De wilde plantengroei in het bijzonder van het agrarisch cultuurlandschap. Deel 1 Beleidsrapport*, Den Haag, 1993, 128 pag. Info: 070-3116878.

** P.S. Hertog, F.H. Everts, A.P. Grootjans, *Vegetatiekartering van de Mokslootvallei (Texel)*, Groningen, 1991, 74 pag. + bijlagen en kaarten. EV-rapport 91/8. Opdrachtgever Staatsbosbeheer. Info: 050-5417934.

* W.R.M. van Heusden, M. Bruins, E.M.P. Hermens & J. Vissers, *Ideeënboek beplantingen. Ontwerp en aanleg van landschappelijke beplantingen op basis van ecologische uitgangspunten*, Landinrichtingsdienst, Utrecht, 1994, 124 pag., LD-Mededeling nr. 202. Info: 030-858000.

IBN-DLO-rapporten

De volgende titels zijn uitgegeven door IBN-DLO te Wageningen en zijn te bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 948540 o.v.v. het betreffende rapportnummer.

C. A. van den Berg & A. Oosterbaan, *De invloed van insectenbestrijding en bemesting op de vitaliteit en groei van verzwakte zomereiken*, Wageningen, 1995, 51 pag., f 40, IBN-rapport 182.

J. van den Burg, *De groei van de berk in Nederland*, Wageningen, 1995, 37 pag., IBN-rapport 175.

J. van den Burg, *Literatuurlijst van groeiplaatseisenonderzoek met boomsoorten in Noord- en West-Europa*, Wageningen, 1995, 37 pag., f 30, IBN-rapport 201.

A. P. P. M. Clerkx & M. E. A. Broekmeyer, *Bosstructuur en samenstelling van bosreservaat Zeesserveld. Luchtfotos en steekproefcirkels*, Wageningen, 1995, 44 pag., f 30, IBN-rapport 191.

A. P. P. M. Clerkx, M. E. A. Broekmeyer & H. G. J. M. Koop, *Bosdynamiek in de Otterskooi. Tien jaar monitoring van een elzenbroekbos*, Wageningen, 1995, 105 pag., f 55, IBN-rapport 199.

- B.C. van Dam, C.C.G. van Doorn, Y. van Oort & P. Goedhart, *Methoden om de vatbaarheid van schietwilg (Salix alba) voor de watermerkziekte (Erwinia salicis) te toetsen. 1 Een biotoets*, Wageningen, 1995, 82 pag., f 44, IBN-rapport 185.
- De betekenis van bossen. Voordrachten op het IBN/IKC-symposium "De betekenis van bossen"*, Wageningen, 1995, 140 pag., f 50, IBN-rapport 184.
- G. van Donkersgoed & J.K. van Raffé, *Handleidingen SDT, RBS en DMP. Handleidingen van de computerprogrammatuur die is gebruikt bij de evaluatie van het Districtsmeerjarenplan van Staatsbosbeheer*, Wageningen, 1995, 78 pag., f 40, IBN-rapport 171.
- N.H. Edelenbosch & E.J. Dik, *Mengteelt van populieren met suikerbieten, snijmaïs en gras. Deel 1: Economische evaluatie van mengteelt van bomen en landbouwgewassen*, Wageningen, 1995, 99 pag., f 40, IBN-rapport 181.
- J.L. Guldemond, *Mogelijkheden voor het behoud van de iep in Nederland*, Wageningen, 1995, 48 pag., f 30, IBN-rapport 158.
- M.H.A. van den Ham & R.H.M. Peltzer, *Dosis-effect-relatieonderzoek en ecologische verbindingzones*, Wageningen, 1995, 90 pag., f 40, IBN-rapport 169.
- H.J. Hekhuis & D.W. Bruil, *Handhaving groene wetten: samen naar een oplossing!*, Wageningen, 1995, 137 pag., f 50, IBN-rapport 178.
- D.A. Jonkers, *Monitoring en evaluatie voor de beheersvisie op een aantal heidevelden in de gemeente Nunspeet*, Wageningen, 1995, 21 pag., f 30, IBN-rapport 166.
- H.G.J.M. Koop, *De bosstructuur van de kernvlakte in Het Leesten, bosreservaat 14*, Wageningen, 1995, 19 pag., f 20, IBN-rapport 148.
- H.G.J.M. Koop, *De bosstructuur van de kernvlakte in het Leenderbos, bosreservaat 23*, Wageningen, 1995, 21 pag., f 30, IBN-rapport 149.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 2: bosreservaat Lheebroek, Dwingeloo*, Wageningen, 1995, 53 pag., f 35, IBN-rapport 139.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 3: bosreservaat Galgenberg, Amerongen*, Wageningen, 1995, 39 pag., f 35, IBN-rapport 140.
- H.G.J.M. Koop & M.E.A. Broekmeyer, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 4: bosreservaat Tussen de Goren, Chaam*, Wageningen, 1995, 37 pag., f 35, IBN-rapport 141.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 5: bosreservaat Vijlnerbos, Vaals*, Wageningen, 1995, 46 pag., f 34, IBN-rapport 142.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 6: bosreservaat Vechtranden, Ommen*, Wageningen, 1995, 46 pag., f 34, IBN-rapport 143.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 7: bosreservaat Zeesserveld, Ommen*, Wageningen, 1995, 37 pag., f 32, IBN-rapport 144.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 8: bosreservaat Meerdijk, Spijk-Bremerberg*, Wageningen, 1995, 52 pag., f 36, IBN-rapport 145.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 9: bosreservaat Pijpebrandje, Speulderbos*, Wageningen, 1995, 46 pag., f 34, IBN-rapport 146.
- H.G.J.M. Koop & A.P.P.M. Clerkx, *De vegetatie van bosreservaten in Nederland. Deel 10: bosreservaat Nieuw Millingen, Garderen-Oost*, Wageningen, 1995, 41 pag., f 32, IBN-rapport 147.
- H. Koop & S. van der Werf, *Natuurlijke bosgemeenschappen A-locaties en boscomplexen; achtergronddocument bij de Ecosysteemvisie bos*, Wageningen, 1995, 230 pag., f 70, IBN-rapport 162.
- K.G. Kranenborg & S.M.G. de Vries, *Hybride lariks uit de zaadgaard Vaals*, Wageningen, 1995, 30 pag., f 30, IBN-rapport 165.
- G.M.J. Mohren (red.), *Simulatie van effecten van luchtverontreiniging en bodemverzuring op naaldbossen: toepassingen van een geïntegreerd opstandsmodel*, Wageningen, 1995, 191 pag., f 60, IBN-rapport 167.
- J.G. de Molenaar, *Systeembeschrijving van de heide. Basisrapport heide 1. Een bouwsteen voor het ontwikkelen van een kennismodel voor het heidebeheer*, Wageningen, 1995, 99 pag., f 40, IBN-rapport 154.
- A. Oosterbaan, C.A. van den Berg, B.C. van Dam, C.C.G. van Doorn, L.G. Moraal, *Brandnecrose, bruinverkleuring en naaldval bij Grove den*, Wageningen, 1995, 31 pag., f 30, IBN-rapport 195.

J.B. den Ouden, *A-locatie bossen in Limburg. Kenschets, beoordeling en adviezen met betrekking tot behoud en ontwikkeling van bosrelicten in de provincie Limbrug. Deel 1: tekst* (181 pag.), *Deel 2: bijlagen*, Wageningen, 1995, f 75, IBN-rapport 136.

J.P. Peeters, C.A. van den Berg & A. Oosterbaan, *De groei van tamme kastanje (Castanea sativa) in Nederland*, Wageningen, 1995, 23 pag., f 30, IBN-rapport 197.

R.H.M. Peltzer, *Recreatie en natuur in de Loonse en Drunense Duinen. Deelonderzoek relatie recreatie en natuur*, Wageningen, 1995, 168 pag., f 62, IBN-rapport 189.

R.H.M. Peltzer & T.A. de Boer, *Het recreatieve gebruik van de Eijerlandse Duinen en het Krimbos op Texel*, Wageningen, 1995, 73 pag., f 40, IBN-rapport 192.

B. Ploeger, *Recreatie en natuur in de Loonse en Drunense Duinen. Deelonderzoek recreatietellingen en enquêtes*, Wageningen, 1995, 107 pag., f 50, IBN-rapport 137.

J.K. van Raffé, *Functioneel en technisch ontwerp SDT, RBS en DMP. Functioneel en technisch ontwerp van de computerprogrammaatuur die is gebruikt bij de evaluatie van het Districtsmeerjarenplan van Staatsbosbeheer*, Wageningen, 1995, 97 pag., f 40, IBN-rapport 174.

A.H.F. Stortelder, E. Platje & Th.G. Giesen, *Ecologisch beheer van beplantingen in Drenthe*, Wageningen, 1995, 97 pag., f 40, IBN-rapport 150.

S.P. Tjallingii, J.H. Spijker & C.A. de Vries, *Ecologisch stadsbeheer; aanzetten voor een strategie voor de stad Utrecht*, Wageningen, 1995, 84 pag. f 40, IBN-rapport 163.

R.J.A.M. Wolf, *Geschiedenis en beheer van de Nederlandse ooibossen [History and management of riverine woodlands in the Netherlands]*, Wageningen, 1995, 131 pag., f 50, IBN-rapport 179.

E. Klapp / W. Opitz von Boberfeld, *Gräserbestimmungsschlüssel für die häufigsten Grünland- und Rasengräser*, 4e ed., Blackwell, Berlijn, 1995, 84 pag., DM 38, ISBN 3-8263-3083-8; prijs samen met de "Kräuterbestimmungsschlüssel" DM 58, ISBN 3-8263-3087-0.

E. Klapp / W. Opitz von Boberfeld, *Kräuterbestimmungsschlüssel für die häufigsten Grünland- und Räserkräuter. Zur Ansprache im blütenlosen Zustand*, 3e ed., Blackwell, Berlijn, 1995, 127 pag., DM 38, ISBN 3-8263-3052-8; prijs samen met de "Gräserbestimmungsschlüssel" DM 58, ISBN 3-8263-3087-0.

Komgronden Bommelerwaard inclusief waarden bij Zuilichem. Basisvegetatiekartering 1989, De Groene Ruimte, Wageningen, 1990, 68 pag. + bijlagen en kaarten. Info: 0317-423969.

N. Kwint, R. Beringen, K. van Veen & P. Bremer, *Flora en fauna van de Vechtstreek, Dalmholte en het Reggedal*, Provincie Overijssel, Zwolle, 1995, 97 pag. + kaart, f 20. Info: 038-4251752.

Meetkundige Dienst, Rijkswaterstaat

Deze rapporten, die bestaan uit vegetatiekaarten en een toelichting, worden slechts op beperkte schaal verspreid. Zij zijn o.a. ter inzage bij de bibliotheek van het Rijksherbarium.

* *Vegetatiekaart De Blauwe Kamer. Op basis van luchtfoto's 1994.*

* *De Blauwe Kamer 1993. Toelichting bij de Vegetatiekaart.*

* *Vegetatiekaart Duursche Waarden. Op basis van luchtfoto's 1991.*

M.M. Nauta & E.C. Vellinga, *Atlas van Nederlandse paddestoelen*, A.A. Balkema, Rotterdam, 1995, 352 pag., f 85, ISBN 90-5410-623-9 [with summaries for the 375 species treated]. — Het boek behandelt 375 van de ca. 3500 in Nederland waargenomen soorten. Van elke soort wordt de volgende informatie gegeven: nomenclatuur, morfologische karakteristiek, aantal uurhokken, aantal meldingen, periodiciteit, verspreiding in Nederland en daarbuiten, veranderingen in de verspreiding, mate van bedreiging. De verspreidingskaarten geven de totale verspreiding, en die gesplitst tussen voor en na 1975 weer, met daarnaast staafdiagrammen over het meldingspercentage per 5-jaarlijkse periode (tussen 1950 en 1992). Het zeer goed verzorgde boek is een mijlpaal in de kennis over de Nederlandse paddestoelen.

E.J. van Nieukerken & A.J. van Loon (red.), *Biodiversiteit in Nederland*, Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden, 1995, 208 pag., f 57,50, ISBN 90-73239-42-7. — Een gedetailleerd en grondig gedocumenteerd totaalbeeld van de diversiteit van flora en fauna in Nederland, met zeer veel nieuwe en actuele informatie.

* R. Noordhuis (red.), *Biologische monitoring zoete rijkswateren 1993*, Lelystad, 1996, 43 pag., RIZA Nota nr. 95.002. Info: 0320-298678 (K.H. Prins).

C.D. Preston, *Pondweeds of Great Britain and Ireland*, B.S.B.I. Handbook 8, Londen, 1995, 350 pag., £ 17.50, ISBN 0-901158-24-0. — Een nieuwe uitgave in de serie handboeken van de Botanical Society of the British Isles over *Potamogeton* en *Ruppia* die op één na alle Europese soorten omvat. Het bevat vele aspecten van de biologie van dit moeilijke geslacht, sleutels naar de soorten en alle hybriden, en uiteraard paginavullende habitus- en detailtekeningen. Jammer is, dat de taxonomische kwestie betreffende de status van *P. berchtoldii* niet serieus wordt behandeld, en dat de eventuele hybride *P. berchtoldii* × *pusillus* niet wordt vermeld. Sterk aanbevolen!

* A.H. Prins, *NBP-deelprogramma Natuurontwikkeling. Geïntegreerd Ruimtelijk Evaluatie-Instrument voor Natuurontwikkelings Scenario's (GRENS). Vegetatiemodule GREINS-VEGØ*, NBP-onderzoeksrapport 6, IBN-DLO, Wageningen, 1995, 84 pag. Info: 0317-495415.

P.J. de Putter & J. van der Vlies, *Vernattings schade als gevolg van verdrogingsbestrijding. Een bestuurlijk-juridische analyse*, Nationaal Onderzoekprogramma Verdroging, NOV-rapport 18-1, Lelystad, 1995, 109 pag. + bijlagen, f 17,50, ISBN 90-369-4503-8, te bestellen bij Hageman Verpakkers, Postbus 281, 2700 AG Zoetermeer.

* R. Reijnen, W.B. Harms, R.P.B. Foppen, R. de Visser & H.P. Wolfert, *Rhine-Econet. Ecological networks in river rehabilitation scenarios: a case study for the Lower Rhine*, RIZA, Lelystad, 1995, 172 pag. + kaartenbijlage, Rapport EHR (Ecologisch Herstel Rijn en Maas) nr. 58. Info: 0320-298434.

* C.J.A. Rövekamp, *Genetische kwaliteit inheemse bomen en struiken. Deelproject: Inventarisatie inheems genemateriaal in Drenthe*, Werkdocument IKC-N nr. W-77, Wageningen, 1995, 88 pag. Info: 0317-474801.

J.H.J. Schaminée, A.H.F. Stortelder & V. Westhoff, *De Vegetatie van Nederland. Deel 1: Inleiding tot de plantensociologie – grondslagen, methoden en toepassingen*, Opulus Press, Uppsala, 1995, 296 pag., f 96, ISBN 91-8871-603-1.

J.H.J. Schaminée, E.J. Weeda & V. Westhoff, *De Vegetatie van Nederland. Deel 2: Plantengemeenschappen van wateren, moerassen en natte heiden*, Opulus Press, Uppsala, 1995, 357 pag., f 96, ISBN 91-8871-604-X. — De eerste twee delen van de vijfdelige serie "De Vegetatie van Nederland" verschenen in het najaar van 1995. Na voltooiing is het werk de opvolger van "Plantengemeenschappen in Nederland" (V. Westhoff & A.J. den Held, 1969). Het belang van de vegetatiekunde in het huidige natuurbeleid en -beheer wordt onderstreept door de brede opzet van het werk en de presentatiewijze: geheel in kleur, met zeer vele duidelijke voorbeeldfoto's van de onderscheiden vegetatie-eenheden. Het maatschappelijk belang wordt ook duidelijk gemaakt door de financiële ondersteuning aan de uitgave van de boeken door zowel het Prins Bernhard Fonds als de Vereniging Natuurmonumenten.

De betekenis van het werk volgt vooral uit het gegeven dat de behandelde plantengemeenschappen (anders dan bij Westhoff & Den Held) thans met tabellen worden toegelicht. Hiertoe werd een groot basisbestand van ruim 130.000 vegetatieopnamen bijeengebracht en mede met behulp van nieuw ontwikkelde computertechnieken verwerkt. De onderlinge begrenzing van de vegetatietypen kon hierdoor duidelijker worden gemaakt, en de gebruiker kan zijn eigen gegevens desgewenst met

het gepresenteerde systeem vergelijken. Ook is het toe te juichen dat in Deel 1 wordt ingegaan op het verschil tussen een 'landelijke' en een 'locale' typologie. Een gebruiker kan zo zijn eigen gebiedstypologie opstellen en deze vervolgens aan het landelijke systeem toetsen.

Deel 1 beschrijft het vakgebied van de plantensociologie: de historie, methodiek, nomenclatuur en enkele toepassingen. Een (in vergelijking met Westhoff & Den Held) nieuw element betreft de 'onverzadigde gemeenschappen': onvolledig of verarmde plantengemeenschappen, die niet of moeilijk in het syntaxonomische stelsel van de plantensociologie zijn in te passen. Er worden twee typen onderscheiden: 'rompgemeenschappen' en 'derivaatgemeenschappen'. Beide zijn opgebouwd uit ken- en differentiërende soorten boven het associatie-niveau, maar bij de rompgemeenschap behoren de dominante soorten tot dezelfde syntaxonomische klasse als de aanwezige ken- en differentiërende soorten, terwijl dat bij de derivaatgemeenschappen niet het geval is. Op deze wijze wordt het mogelijk om actuele vegetaties preciezer te benoemen, hetzij tot 'echte' associaties, hetzij tot afgeleiden.

Een belangrijke voorwaarde bij de methodiek van de Frans-Zwitserse School betreft de homogeniteit (en minimum-grootte) van de vegetatie-opname. Dit onderwerp wordt m.i. te summier behandeld. Het wordt onvoldoende duidelijk wat de gevolgen zijn als een opname niet-homogeen is, of wat het effect is van de homogeniteits-voorwaarde voor de uitspraken die gedaan kunnen worden over de floristische samenstelling van vegetaties. Bij het beoordelen van opnames is deze kwestie van groot belang, zoals bijvoorbeeld tussen de regels door wordt erkend (2: 120) bij de beoordeling van opnames van het *Iscto-lobelietum*.

Het hoofdstuk over Toepassingen van de plantensociologie (1: 225–250) is mijns inziens nogal summier en anecdotisch, en het is curieus dat uit het sterk bekritiseerde rapport 'Landelijke Milieukartering' (Kalkhoven et al., 1976) tot tweemaal toe (1: 218, 249) een voorbeeld is genomen.

Bij de naamgeving van plantensoorten vallen verscheidene slordigheden op, zowel bij de Nederlandse (1: 172: Frans raagrass i.p.v. Glanshaver, 1: 181: Echte sleutelbloem i.p.v. Gulden sleutelbloem; 1: 140 Windhalm i.p.v. Grote windhalm) als bij de wetenschappelijke namen (1: 36, 197, 201: *Halimione* i.p.v. *Atriplex*; 1: 195: *Agrostis tenuis* en *Centaurea pratensis* i.p.v. *A. capillaris* en *C. jacea*; 1: 25 *Salicornia dolichostachya* i.p.v. *S. europaea*; 1: 21: *Ononis spinosa* i.p.v. *O. repens* subsp. *spinosa*; 1: 185: *Juncus gerardii* i.p.v. *J. gerardi*).

Ook in Deel 2 worden soms synoniemen inconsequent behandeld (2: 174: *Glyceria plicata* en *Scrophularia neesii* i.p.v. *G. notata* subsp. *notata* en *S. umbrosa* subsp. *neesii*), of wijkt de schrijfwijze af van de gebruikelijke (*Hierochloë* i.p.v. *Hierochloe*). Daarnaast is het merkwaardig dat over *Nymphaea candida* (2: 83) een stellige uitspraak wordt gedaan over de verspreiding van dit omstreden taxon in Nederland. Gezien de omvang van het boek zou een opmerking op zijn plaats zijn geweest.

In het algemeen lijkt het zo, dat Schaminée c.s. iets 'strenger' zijn geweest bij het onderscheiden van ken- en differentiërende soorten dan Westhoff & Den Held. Het werkt echter niet erg verhelderend als (2: 99) *Potamogeton alpinus* als kensoort van het verbond *Ranunculion peltati* wordt aangemerkt "hoewel dat niet direct uit de tabellen blijkt"; iets dergelijks geldt bijvoorbeeld ook voor de plaats van *Carex trinervis* in het *Caricion nigrae*. Het spreekt vanzelf dat de opvattingen over de te onderscheiden associaties sinds 1969 (Westhoff & Den Held) soms aanzienlijk gewijzigd zijn. Dit is bijvoorbeeld duidelijk het geval bij de klasse *Phragmitetea*. Het is daarbij niet gemakkelijk om inzicht te krijgen in de achterliggende redenen waarom de vorige indeling gewijzigd is, mede door het grote aantal nomenclatorische wijzigingen. In het boek worden een vrij groot aantal nieuwe syntaxa beschreven, zoals bijvoorbeeld het *Parnassio-Juncetum atricapilli* "Westhoff ex Westhoff et al." (2: 252). Wegens het ontbreken van een noot over 'Systematiek' is het moeilijk te begrijpen hoe dit syntaxon zich verhoudt tot vroegere indelingen. Hierbij kan worden opgemerkt dat de syntaxonomische nomenclatuurregels ook voor doorgewinterde vakmensen bijzonder lastig toe te passen zijn, zodat er nog (te) weinig stabiliteit in de naamgeving bestaat. De auteurs zijn in de hoofdtekst van Deel 2 (gelukkig) niet al te uitvoerig ingegaan op de syntaxonomische nomenclatuurwijzigingen.

Een deel van de figuren is slechts als aanvullende informatie bedoeld die nergens in de tekst expliciet wordt behandeld. Dat betreft bijvoorbeeld de figuren met de verdeling van de soorten over de

plantenfamilies, de freatofietenspectra, de levensvormenspectra en de areaalspectra. Merkwaardig is overigens dat in de figuren over de landelijke zeldzaamheid van de soorten per associatie en de veranderingen in de zeldzaamheid gebruik is gemaakt van een afwijkende, maar niet-gepubliceerde, indeling van de soorten in UFK's. Belangrijke praktische informatie bevatten de paragrafen over 'natuurbeheer' van de associaties.

Het werk in zijn geheel is van uitzonderlijk grote betekenis voor de Nederlandse botanie, waaronder ook de floristiek. Het bevat een schat aan nieuwe informatie en inzichten, en het is fraai en overzichtelijk vormgegeven. Het is ieder aan te raden gebruik te maken van de speciale intekenprijs voor de gehele serie, welke f 360 bedraagt (over te maken op giro 2979861 t.n.v. Opulus Press, Leiderdorp), waardoor u maar liefst f 100 bespaart.

Jac. P. Thijsse, *Eik en Beuk*, Heimans en Thijsse Stichting, Amsterdam, 1995, 80 pag., f 29,90 [of tot 31 mei 1996: f 19,90 + 4 barcodes van Verkade producten aan Verkade Eik en Beuk, Postbus 333, 7200 AH Zutphen], verkrijgbaar bij de Vereniging Natuurmonumenten, IVN, Bomenstichting, Heimans en Thijsse Stichting, KNNV. — Een niet eerder uitgegeven boek uit de bekende serie Verkade-albums met de boeiende tekst van Thijsse en vele originele en deels nieuwe aquarellen.

*J. Tonckens, J. Schreurs, R. Douwes & D.J. Zomer, *Landschaps-ecologische beschrijving Enschede-Noord*, LB&P rapport 10003, 1994, 79 pag. + bijlagen en kaarten. Info: 038-4271999.

*G. Willink, *Inventarisatie van de Zwarte populier (Populus nigra L.) in de uiterwaarden van de Bovenrijn, Waal en Boven-Merwede*, STL-rapport 95-15, Nijmegen, 1995, 16 pag. + bijlagen en kaarten. Opdrachtgever RIZA. Info: 0320-270641.

*B.J. de Witte, L.H.C.A. Hector, M.L. Streekstra & G.D. Butijn, *Monitoring van waterplanten in het IJsselmeergebied in het kader van het regionaal meetnet (1990-1994). Intern rapport 1995 - 5 ANM/ANW*, Rijksdienst IJsselmeerpolders, Lelystad, 1995, 77 pag. + kaartenbijlage. Info: 0320-297194.

D.J. Zomer, R. Douwes, J. Schreurs & J. Tonckens, *Losser-Noord. Vegetatiekartering en ecologisch interpretatie*, LB&P rapport 10100, 1995, 56 pag. + bijlagen en kaarten. Info: 038-4271999.

R. van der Meijden

* De prijs is bij de redactie niet bekend; het werk kan worden ingezien in de bibliotheek van Rijksherbarium/Hortus Botanicus, Van Steenisgebouw, Einsteinweg 2, Leiden.

** Deze in opdracht van Staatsbosbeheer vervaardigde rapporten zijn ook in te zien in het Natuurwetenschappelijk Archief van SBB te Driebergen (J. Vink, tel. 030-6926316).

Gorteria Supplement 3 (1996)

Helena Duistermaat: Monograph of *Arctium* L. (Asteraceae). Generic delimitation (including *Cousinia* Cass. p.p.), revision of the species, pollen morphology, and hybrids.

143 pp. — Dfl. 45.00.

Summary

The subject of this thesis is a monograph of the genus *Arctium*, now including also five species formerly placed into *Cousinia*. Based on herbarium material and some field observations, this study presents new insights on three subjects: a) the generic delimitation of *Arctium*, b) the species delimitation within the *A. minus*-complex, and c) the occurrence of hybridisation.

It soon became clear, rather surprisingly, that five species of *Cousinia* possess hooked involucre bracts like *Arctium* in its classical concept. The study became focussed then on the relation between *Arctium* in its classical delimitation and the large Asian genus *Cousinia*. From a macro-morphological point of view the five 'arctioid' species of *Cousinia* should be placed in the extended genus *Arctium*. The pollen morphological study showed that most species of *Cousinia* have a pollen type which is different from the *Arctium* type. However, 30 species of *Cousinia* (all species of the subgenera *Cynaroides* and *Hypacanthoides*), including the five 'arctioid' species, share their pollen type with *Arctium* (see Chapter 7). In the phylogenetic analysis, including both macro- and pollen morphological characters, the arguments to rearrange *Arctium* against *Cousinia* got strong support. It was concluded that there were good reasons for a formal redescription of *Arctium*, now comprising 11 species belonging to 4 sections. *Arctium* section *Arctium* comprises all species of *Arctium* in its classical delimitation. The following 3 sections are new combinations: sect. *Pseudarctium* [with 3 species: *A. (C.) amplissimum*, *A. (C.) pseudarctium* (comb. nov.), and *A. (C.) umbrosum*], sect. *Nanarctium* [*A. (C.) arctioides*], and sect. *Lappaceae* [*A. (C.) lappaceum*].

Especially troublesome was the specific delimitation in the *A. minus*-complex (see Chapter 11), resulting in the delimitation of three species: *A. atlanticum*, *A. minus* and *A. nemorosum*; *Arctium pubens* and *A. chaberti* are treated as synonyms of *A. minus*. Within the classical delimitation of the genus three more species are recognized, *A. lappa*, *A. palladini* and *A. tomentosum*. These six species are all included in *A. sect. Arctium*.

Regarding the question on hybridisation in the genus *Arctium* the following was observed. Contrary to the current opinion, hybrids appeared to be rare (see Chapter 12). They often have a higher percentage of abortive achenes than the parents. The hybrid between *A. minus* and *A. palladini* (*A. xsemiconstrictum* hybr. nov.) is recorded for the first time.

Copies will be sent after receipt of payment of Dfl. 45.00 (incl. VAT/BTW) into our

— Postal giro account nr. 111768 to the Rijksherbarium/Hortus Botanicus, Leiden, The Netherlands;

or by

— International postal money-order;

— Eurocard/Mastercard;

— ABN-AMRO Bank, Leiden. Account No. 56.61.76.254 of:

RUL CS B.B.W.M. / RH and HB, Leiden, The Netherlands.

Price if paid by bank, postal giro or cheque:

Dfl. 45.00 + Dfl. 20.00 banking costs.

Please refer to 'Monograph of *Arctium*'.

Aanwijzingen voor de auteurs

1. Auteurs ontvangen **geen drukproeven**. Kleine wijzigingen in de tekst kunnen door de redactie worden aangebracht na acceptatie van het manuscript. In principe wordt een beknopte **Engelse samenvatting** door de auteur(s) aangeleverd; deze kan zonder nader overleg door de redactie worden aangepast.
2. De schrijfwijze van de **wetenschappelijke** plantennamen is die van de meest recente Heukels-flora; afwijkingen moeten duidelijk (en gemotiveerd) worden aangegeven. De bij de naam behorende auteursaanwijzing wordt éénmaal in de titel (en in de titel van de samenvatting) aangegeven, maar verder niet meer. In tabellen of bij illustraties wordt alleen de wetenschappelijke naam gebruikt. De afkorting voor subspecies is **subsp.**
3. De schrijfwijze van **Nederlandse** plantennamen volgt die van de Belgisch-Nederlandse naamlijst [Gorteria 13: 86–170] die overigens ook in de recentste Heukels-flora wordt gebruikt. In de lopende tekst begint de Nederlandse naam met een hoofdletter.
4. Van **nieuwe vindplaatsen** wordt het **uurhok** (+ kilometerhok) aangegeven. (Hiervan kan, om natuurbeschermingsredenen, worden afgeweken).
5. Een **dankwoord** wordt niet geplaatst, behoudens uitzonderingen.
6. Teneinde de leesbaarheid van de artikelen te verbeteren worden (literatuur-)verwijzingen door een **cijfer** aangegeven (in plaats van door vermelding van de auteursnaam van een artikel). De verwijzing kan een artikel betreffen, maar ook een ongepubliceerde bron, of het kan een tekst betreffen die als voetnoot aan te merken valt. De verwijzingsnummers worden niet alfabetisch naar auteur gerangschikt. Namen van auteurs worden op normale wijze (dus niet uitsluitend in hoofdletters) genoteerd. Voorbeeld:
R. van der Meijden & L. Vanhecke, 1986. Naamlijst van de flora van Nederland en België. Gorteria 13: 86–170.
niet:
MEIJDEN, R. VAN DER, & L. VANHECKE, etc.
7. Geef een streep tussen twee getallen, die 'tot' aanduidt, aan met twee korte streepjes.
8. Lever de tekst bij voorkeur aan op **floppy disk**, het liefst in Word Perfect (4.2, 5.0, 5.1) of in Word 3.01 (Macintosh); anders ASCII gebruiken; lever een uitdraai bij de floppy. Doe geen moeite de tekst zelf op te maken; gebruik daarom geen 'tabs', inspringingen of extra spaties. Geef bij **tabellen** de kolommen aan door het gebruik van 2x het \$-teken; dit spaart de redactie veel tijd. Voorbeeld:
Caltha palustris\$1\$-\$-\$3
Hottonia palustris\$2\$1\$2
in plaats van:
Caltha palustris 1 - 3
Hottonia palustris 2 1 2
9. Lever direct de **originale illustraties** in. Gebruik hiervoor nooit transparant papier. Zij moeten van goede kwaliteit zijn. Overigens heeft de redactie het recht illustraties te weigeren.
10. De auteur ontvangt 50 **overdrukken gratis**; bij 2 auteurs ontvangt elk 25 overdrukken, etc. Indien meer overdrukken gewenst zijn kunnen deze (onder bijbetaling) extra worden geleverd. Neem hierover contact op met de redactie.